

Ոստիկանի մեծ հերիսլոր

Իեղինակ՝ Կարել Չապեկ
թարգմանիչ՝ Խաչիկ Հրաչյան (ռուսերենից)

Տղաներ, իհարկե, դուք ինքներդ էլ գիտեք, որ յուրաքանչյուր ոստիկանական մասում մի քանի ոստիկան հերթապահում են ամբողջ գիշեր, որ եթե մի բան պատահի, ասենք, ավագակները խցկվեն մեւկի մոտ կամ պարզապես չար մարդիկ ուզեն որևէ մեւկին նեղացնել, օգնության համար: Այ դրա համար է ողջ գիշերը ոստիկանները չեն քնում, ոմանք նստում են պահակատանը, իսկ մյուսները, — դրանց անվանում են պարեկներ, — շրջում են փողոցներում ու աչքի տակ պահում ավագակներին, գողերին, ուրվականներին և ամեն տեսակ չար ոգիներին:

Իսկ երբ այդ պարեկների ոտքերն սկսում են ցավել, վերադառնում են պահակատուն և նրանց փոխարինում են մյուսները: Այդպես շարունակվում է մինչև առավոտ, իսկ որպեսզի պահակատանը չձանձրանան, ծխամորճ են ծխում ու պատմում իրար, թե ով որտեղ ինչ հետաքրքիր բան է տեսել:

Մի անգամ էլ այդպես ահա ոստիկանները նստել ծխում էին ու զրուցում, և այդ ժամանակ վերադարձավ մի պարեկ, անունը... անունը ինչ էր... հա՛, պան Հալաբուրդ, ու ասաց.

— Բարև տղերք: Չեկուցում եմ, որ ոտքերս արդեն ցավում են:

— Նստիր, հանգստացիր, — հրամայեց ավագ հերթապահը, — քո փոխարեն պան Հոլասը կգնա շրջելու: Իսկ դու պատմիր՝ ինչ նորություններ կային քո տեղամասում ու ինչ պատահարներ եղան:

— Այս գիշեր ոչ մի էնպես բան չպատահեց, — ասաց Հալաբուրդը: — Ծտեպանի փողոցում երկու կատուներ կուլեցին, ես նրանց օրենքի անունով քշեցի ու նախազգուշացում արի: Հետո Ժիտնի փողոցում հրշեցներ կանչեցի իրենց սանդուղքով, որպեսզի ճնճղուկի ծագին էլ ես դնեն իր բույնը: Նրա ծնողներին նմանապես նախազգուշացրի, որ հարկավոր է լավ աչք երեխաներին: Իսկ հետո, երբ քայլում էի Յաշնի փողոցն ի վար, ինչ-որ մեւկը ծիգ տվեց տարատիս փողելից: Նայեմ թզուկն է: Այն, եի, բեղավորը: Կարլով հրապարակի թզուկը:

— Ո՞րը, — հարցրեց ավագ հերթապահը: — Այնտեղ մի քանիսն են ապրում. Սապնաքեղը, Հավատոտիկը, Ծխամորճ մականունով Կվաչեկը, Ծստիկը, Պումպրուկը, Ծմիդրիալը, Պաղրիուկը ու Տինտերան, որ վերջերս է բնակություն հաստատել այնտեղ:

— Տարատից քաշող թզուկը, — պատասխանեց Հալաբուրդը, — Պաղրիուկը էր, որ ապրում է, գիտեք, այն ծերացած ուռենու վրա:

— Ա-ա՛, — ասաց ավագ հերթապահը: — Տղերք, դա շատ օրինավոր թզուկ է: Երբ Կարլով հրապարակում որևէ բան ես կորցնում, ասենք, մատանի, գնդակ, ծիրան կամ թեկուզ սառցաշաքար, — նա միշտ բերում հանձնում է պոստովյին, ինչպես պահանջվում է կարգին մարդուց: Դե, դե, պատմիր:

— Եվ ահա այդ Պաղրիուկը, — շարունակեց Հալաբուրդը, — ասում է ինձ:

«Պան հերթապահ, ես չեմ կարող տուն ընկնել: Մի սկզբու մտել է ուռենու վրայի իմ բնակարանն ու ինձ ներս չի թողնում:

Ես դուրս քաշեցի թուրս, Պաղերհողեցի հետ գնացի նրա ուռենու մոտ և օրենքի անունից հրամայեցի սկզբուին այսուհետև թույլ չտալ այնպիսի գործողություններ, արարքներ ու հանցազործություններ, ինչպես հասարակական կարգի խախտումը, բռնությունն ու ինքնիշխանությունը: Եվ առաջարկեցի անմիջապես հեռանալ շենքից:

Սկզբուոր դրան պատասխանեց.

«Անձրևից հետո»:

Այդ ժամանակ ես հանեցի գոտիս ու թիկնոցս, բարձրացա ուռենու վրա: Երբ հասա հաստ փշակին, որտեղ ապրում է պան Պաղերհողեցը, վերոհիշյալ սկյուռն սկսեց լաց լինել.

«Պան պետ, իննդրում եմ, մի բռնեք ինձ: Ես միայն անձրևից պատսպարվելու համար եմ մտել այստեղ, պան Պաղերհողեցի մոտ. իմ բնակարանի առաստաղը կաթում է»:

«Ո՛չ մի խոսք, տիկին, — ասում եմ նրան, — հավաքեցեք ձեր ընկույզները կամ ինչ ունեք այլտեղ և անմիջապես ազատեցեք պան Պաղերհողեցի բնակարանը: Եվ եթե էլի թեկուզ մեկ անգամ նկատվի, որ դուք ինքնիշխան կերպով, բռնությամբ կամ խորանանկությամբ, առանց թույլտվության ու համաձայնության ներխուժել եք ուրիշի բնակարանը, ես օգնական ուժեր կլանչեմ, մենք ձեզ կշրջապատենք, կձերքակալենք ու կապկապած կուղարկենք ուստիկանական կոմիսարիատ: Հասկանալի՞ է»:

Սիա, եղբայրներ, այն ամենը, ինչ տեսել եմ այս գիշեր:

— Իսկ ես ահա կյանքումս երբեք ոչ մի թզուկ չեմ տեսել, — խոսեց հերթապահ Բամբասը: — Մինչև հիմի ես ծառայում էի Դեյվիցում, իսկ այնտեղ այդ նոր տներում, ոչ մի ուրվական, հեքիաթային արարածներ կամ, ինչպես ասում են, գերբնական երևոյթներ չեն նկատվում:

— Այստեղ այդ թզուկներից ինչքան ուզես, — ասաց ավագ հերթապահը: — Իսկ առաջներում որքան կային: Ohn-hn': Օրինակ, Շիտկովսկի ամբարտակի մոտ հնուց ի վեր մի ջրաթզուկ էր ապրում: Շշմարիտ է, ոստիկանությունը նրա հետ երբեք գործ չէր ունեցել, միանգամայն կարգին, ջրաթզուկ էր: Այ, Լիբերնի ջրաթզուկը ուրիշ. դա մի հին մեղսագործ է, իսկ Շիտկովսկին շատ օրինավոր երիտասարդ էր. Պրագայի ջրմուղի վարչությունը նրան նույնիսկ նշանակել էր քաղաքի գլխավոր ջրաթզուկ ու ռոճիկ էր տալիս: Այդ Շիտկովսկի ջրաթզուկը հետևում էր Վլտավային, որ չցամաքի: Ջրհեղեղներ է չէր սարքում: Ջրհեղեղները սարքում էին Վերին Վլտավայի ջրաթզուկներ՝ բոլոր այդ Վլտերսկիները, Կրումլովսկիներն ու Զվիկովսկիները: Բայց Լիբերնսկի ջրաթզուկը նախանձից դրդված համոզեց նրան, որ նա իր աշխատանքի դիմաց քաղաքային վարչությունից աստիճան պահանջի ու խորհրդականի պաշտոն, իսկ քաղաքային վարչությունում մերժեցին նրան, ասացին՝ բարձրագույն կրթություն չունի: Այն ժամանակ Շիտկովսկի ջրաթզուկը նեղացավ ու գնաց Դրեզեն: Հիմի այնտեղ է ջուր քշում: Հո ոչ որի համար գաղտնիք չի, որ Գերմանիայի բոլոր ջրաթզուկները համատարած չեխեր են: Իսկ Շիտկովսկու ամբարտակի մոտ այդ օրվանից ջրաթզուկ չի մնացել: Դրա համար էլ Պրագայում երբեմն ջուրը պակասում է...

Իսկ Կարլով հրապարակում գիշերները Լուսատիտիկներ էին պարում: Բայց քանի որ այդ անվայելուց էր, ու մարդիկ նրանցից վախենում էին, քաղաքային տնտեսության վարչությունը պայմանագիր կնքեց, որ նրանք տեղափոխվեն զգոսայգի, որտեղ գազային

տնտեսության աշխատողը երեկոյան կվատի նրանց, իսկ առավոտյան կիանզգնի: Բայց երբ պատերազմն սկսվեց, այդ ծառայողին կանչեցին բանակ, Լուսատիտիկների խնդիրն այդպես էլ մոռացվեց:

Իսկ ինչ վերաբերում է ջրահարսներին, ապա միայն Ստրոմովկայում տասնութ հատ կար. բայց դրանցից երեքը գնացին բալետ, իսկ մեկը ամուսնացավ ստրշովցի մի երկաթուղայինի հետ:

Պրագայի ոստիկանությունում գրանցված տնային ոգիների ու թզուկների թիվը, որոնք կցված են հասարակական շենքերին, վանքերին, գրուայգիներին ու գրադարաններին, ընդհամենք երեք հարյուր քառասունվեց հատ է, չնայած մասնավոր տների թզուկներին, որոնց մասին ճշգրիտ տեղեկություններ չկան: Ուրվականները Պրագայում անթիվ-անհամար էին, բայց իհման նրանց վերջ է տրված, քանի որ զիտականորեն ապացուցված է, որ ուրվականներ չեն լինում: Միայն Փոքրիկ երկրում ոմանք մինչև այսօր էլ չարդախներում, զաղունի ու ապօրինի կերպով, պահում եմ մեկ-երկու ուրվական, ինչպես ինձ պատմեց այստեղ Փոքր Երկրի ոստիկանական կոմիսարիատից եկած իմ կողեգան: Ահա, ինչպես ինձ հայտնի է, և բոլորը:

— Չհաշված այն վիշապին կամ, ոնց են ասում, Մեծ օձին, որին ապանեցին Ժիմկովոյում, — ձայն տվեց պահնորդ Կուրատը:

— Ժիմկո՞վ, — արտասանեց ավագը: — Այդ իմ շրջանը չի: Կյանքումս այնտեղ չեմ հերթապահել: Երևի, այդ պատճառով ել չեմ լսել վիշապի մասին:

— Իսկ ես անձամբ մասնակցել եմ այդ գործին, — ասաց պահնորդ Կուրատը: — Ծշմարիտ է, ընդհանրապես գործը քննեց ու օպերացիան վարեց իմ կողեզա Վոկոունը: Վաղուցվա բան է: Այսպես, ուրեմն, մի երեկո ահա թե ինչ է ասում այդ Վոկոունին մի պառավ մորաքոյր, — դա պանի Զաստկովան էր, որ ծխախոտ է վաճառում, բայց իսկականից ասեմ ձեզ, վիուկ էր, կախարդուիի, կամ, ավելի ճիշտ, գուշակուիի: Մի խոսքով, այդ պանի Զաստկովան ասում է, որ թուղթ բացելով իմացել է, իբր վիշապ Հուլդաբորդը գերության մեջ է պահում մի չքնաղ կուսյի, որին փախցրել է ծնողների մոտից, իսկ այդ կույսը, որպես թե, Մուրցիանսկի իշխանուին է:

«Մուրցիանսկի, թե մի ուրիշ տեղի իշխանուին, — ասաց կողեզա Վոկոունը, — միայն թե վիշապը պարտավոր է աղջկան վերադարձնել ծնողներին, այլապես նրա հետ կվարվեն համաձայն կանոնակարգի ու հրահանգների, այլև պաշտոնական հրամանագրերի»:

Այսպես ասաց, գոտեապնդվեց պետական սուսերով, ու մարշ վիշապին գտնելու: Ով էլ նրա տեղը լիներ, պարզ է, այդպես կվարվեր:

— Անշուշտ, — ասաց պահնորդ Բամբասը: — Բայց ինձ մոտ ոչ Դեյվիցում, ոչ Ստրուշիցում ոչ մի վիշապ չի հայտնաբերվել: Դե, հետո՞:

— Եվ ահա, ուրեմն, կողեզա Վոկոունը, — շարունակեց Կուրատը, — սառը գենքը հետն առնելով, գիշերով գնում է, ուրեմն, ուղիղ դեպի Հրեական վառարանները: Եվ, գետնի տակն անցնեմ, թե սուս եմ ասում, հանկարծ լսում է՝ մի փոսի մեջ կամ քարայրում մեկը խոսում է ահավոր բասով: Վոկոունը լուսավորում է պաշտոնեական լապտերիկով ու ինչ տեսնի. նստած է քարայրում յոթզիսանի մի սարսափելի վիշապ, և այդ բոլոր գլուխները մի անգամից խոսում են, հարցնում, պատասխանում, իսկ մի քանիսն է նույնիսկ հայիցում: Ինքներդ էլ գիտեք, այդ վիշապները ոչ մի վարվելած չունեն, իսկ եթե ունեն, ապա միայն ամենավատ տեսակի: Իսկ քարայրի անկյունում, ճիշտ որ, լաց է լինում մի չքնաղ կույս,

փակելով ականջները, որպեսզի չսի, թե ոնց են վիշապի բոլոր գլուխները մեկեն խոսում բասով:

«Եյ դուք, քաղաքացի, — քաղաքավարի, բայց պաշտոնական խատությամբ դիմում է վիշապին կողեզա Վոկոունը, — ձեր փաստաթղթերը: Ունե՞ք մոտներդ որևէ թուղթ, վկայական, անձնագիր, ինքնության հավաստիագիր, տեղեկանք աշխատավայրից կամ այլ փաստաթղթեր:»

Այդ ժամանակ վիշապի գլուխներից մեկը հոհում է, երկրորդն սկսում է աստծուն հայիութեալ, երրորդը զազրախոսել, չորրորդը նախատինք կարդալ, հինգերորդը ծաղրել, վեցերորդը դեմքը ծռմռել, իսկ յոթերորդը Վոկոունին լեզու է ցույց տալիս:

Բայց կողեզա Վոկոունը իրեն չի կորցնում ու բարձրաձայն բղավում է.

«Օրենքի անունով պատրաստվեցեք ու միասին անհապաղ գնանք ոստիկանատուն: Դուք նույնպես, աղջիկս:

«Ինչե՛ր է անցնում մտքով, — բղավում է վիշապի գլուխներից մեկը: — Արյոք զիտես դու, մարդկային մժուկ, թե ո՞վ եմ ես: Ես վիշապ Հոլդաբորդն եմ»:

«Հրանադակի սարերի Հոլդաբուրդը», — մոնչում է երկրորդ գլուխը:

«Որին կոչում են նաև Մուլհացենսկի Մեծ Օձ», — ավելացնում է երրորդը:

«Եվ ես քեզ կուլ կտամ, — բռում է չորրորդը: — Ոնց որ ազնվամորի»:

«Պատառ-պատառ կանեմ, փոշի կդարձնեմ, ջարդուփշուր կանեմ ու, դրան ավելացրած, դիակդ գետին կփոխ»: — որոտում է հինգերորդը:

«Եվ գլուխդ կոլորեմ», — փնթինթում է վեցերորդը:

«Մեծ կտորը ականջդ կթողնեմ», — ավելացնում է յոթերորդը զարհուրելի ձայնով:

Ինչ եք կարծում, տղերը, ի՞նչ է անում այդ ժամանակ կողեզա Վոկոունը: Կարծում եք, վախենո՞ւմ է: Ինչպես չե՞: Երբ տեսնում է քաղցրությամբ բան դուրս չի գալիս, քաշում է իր ոստիկանական մահակը ու ամրող ուժով հասցնում վիշապի բոլոր գլուխներին, իսկ նրա ուժը քիչ չէր:

«Այս, տեր իմ, — ասում է առաջին գլուխը: Այսր վատ չեր»:

«Իմ կարկաժը հենց քոր եր գալիս», — ավելացնում է երկրորդը:

«Իսկ իմ ծոծրակը մժուկը կծեց», — փնչացնում է երրորդը:

«Սիրելիս, — ասում է չորրորդը, — քո փայտիկով մի անգամ էլ խուտուտ տուր ինձ»:

«Միայն թե ավելի ուժեղ, — խորհուրդ է տալիս հինգերորդը, — թե չէ բան չհասկացա»:

«Ու մի քիչ ձախ, — պահանջում է վեցերորդը, — իմ այդտեղը սարսափելի քոր է գալիս»:

«Ինձ համար քո ճիպոտը շատ է բարակ, — ասում է յոթերորդը: — Ավելի զորավոր մի բան չունե՞ս»:

Այն ժամանակ Վոկոունը դուրս է քաշում սուսերն ու յոթ անգամ հարվածում վիշապի գլուխներին, այնպես որ թեփուկները զնզում-զրնզում են:

«Այս արդեն քիչ ավելի լավ է», — ասում է վիշապի առաջին գլուխը:

«Համենայն դեպս, մի լվի ականջը կտրեց, — ուրախանում է երկրորդը, — ախր իմ լվերը պողպատից են»:

«Իսկ իմ այն մազը պոկեց, որն այնպես խուտուտ էր տալիս ինձ», — ասում է երրորդը:

«Իսկ իմ պզուկը պոկեց», — պարծենում է չորրորդը:

«Ամեն օր կարող ես այդ սանրով սանրել ինձ», — մոթամոթում է հինգերորդը:

«Իսկ ես չնկատեցի ել այդ բմբուլը», — հայինում է վեցերորդը:

«Թանկագինս, — ասում է յոթերորդ գլուխը, — մի անգամ ել շոյիր ինձ»:

Վյատեղ Ոկոռունը հանում է իր պետական ատրճանակն ու մի-մի գնդակ արձակում վիշապի ամեն մի գլիխն:

— Անե՛ծք, — բղավում է Մեծ Օձը: — Ավագ մի շարտեք վրաս, կմնա մազերիս մեջ: Թո՛ւ, աչք փոշի ընկավ: Մի բան էլ մնաց ատամներիս մեջ: Դե, նամուսն էլ լավ բան է, — ոռնում է վիշապը, հազում բոլոր յոթ կոկորդներով, և բոլոր յոթ երախներից բոցը խփում է Վոկոռունի երեսին:

Կոլեգա Վոկոռունը չի վախենում, հանում է պաշտոնական հրահանգն ու արագ կարդում, թե ոստիկանը ինչ պիտի անի, երբ նրա դեմ հանդես են գալիս հակառակորդի թվով գերազանց ուժերը. այնտեղ ասված էր, որ այդպիսի դեպքերում պետք է օգնական ուժ կանչել: Հետո նայեց հրահանգը, թե ինչ պետք է անել կրակ հայտնաբերելու դեպքում. այնտեղ ասված էր, որ պետք է հեռախոսով հրշեցներ կանչել: Կարդալով այդ ամենը, նա սկսեց գործել համաձայն հրահանգի՝ հեռախոսով ոստիկանատնից օգնական ուժ կանչեց ու հրշեց խումբ:

Օգնության հասանք հենց մենք՝ վեց ոստիկաններս՝ կոլեգաներ Ռաբասը, Մատասը, Հոլասը, Կուդլասը, Ֆիրբասը և ես: Կոլեգա Վոկոռունն ասաց մեզ.

«Տղերք, մենք պետք է այդ աղջնակին ազատենք վիշապի ձեռքից: Վյո վիշապը, ավաղ, զրահապատ է, այնպես որ սուսերը նրան չի վնասում, բայց ես պարզեցի, որ վզի վրա փափուկ մի տեղ կա, որպեսզի նա կարողանա գլուխը թերել: Եվ այսպես, երբ ես ասեմ «երեք», բոլորդ մեկեն սրերդ իշեցրեք վիշապի վզին: Բայց նախ հրշեցները պետք է այս բոցը հանգցնեն, որպեսզի համազգեստներս չվառվի»:

Նա դեռ խոսրը չէր ավարտել, որ լսվեց՝ «Ցո՛ւ-տո՞ւ-տո՞ւ» — և դեպքի վայրը ժամանեցին յոթ հրշեց մեքենա՝ յոթ հրշեցներով հանդերձ:

«Հրշեցներ, ուշաբրություն, — առույգ ձայնով բղավեց Վոկոռունը: — Երբ ասեմ «երեք» — ամեն մեկդ փողրակի ջուրը բաց կթողներ ուղիղ վիշապի երախը. աշխատեցեք կոկորդը բռնացնել — բոցը հենց այդտեղից է դուրս գալիս: Եվ այսպես, ուշաբրություն. մեկ, երու երեք»:

Եվ հենց որ սա ասաց՝ «երեք», հրշեցները ջրի յոթ շիթերն ուղղեցին վիշապի յոթ երախներին, որոնցից բոցը դուրս էր հորդում, ինչպես ավտոգեն այրիչից: Շ-շ-շ... Այ թե ֆշշում էր, հա: Վիշապը խեղդվում էր ու շնչառառ լինում, հազում էր ու փոշտում, ֆշշացնում ու խոխում, խորդում ու հայինում, թքում ու փնչում, բղավում էր «մայրիկ» ու շորս կողմ պոշով ծեծում, սակայն հրշեցները տեղի չէին տալիս և ջուրը շփում ու շփում էին, մինչև որ վիշապի յոթ երախներից բոցի փոխարեն սկսեց գոլորշի հորդել, ինչպես շոգեքարշից. այնպես որ երկու բայի վրա ոչինչ հնարավոր չէր ջոկել: Հետո գոլորշին ցրվեց,

հրշեցները ջուրը կտրեցին, շշակը ոռնաց, և նրանք պացան դեպի տուն, իսկ վիշապը, կակղած ու թուլացած, միայն փնչում էր, թքում, աչքերը սրբում ու մոթմոթում.

«Սպասեցեք, տղերք, դուք այս չեք մարսի»:

Բայց այդ ժամանակ կողեզա Վոկոռունք բղավեց.

«Ուշադրություն, եղբայրներ, մեկ, երկու, երեք»:

Եվ հենց որ ասաց «երեք» մենք միահամուռ կերպով սրերս իջեցրինք վիշապի յոթ վզերին, և յոթ գլուխները ցած գլորվեցին, իսկ յոթ կտրված վզերից ջուր դուրս հորդեց, ինչպես ջրամբարի ծորակից՝ այնքան որ շատ ջուր էր լցվել այդ վիշապի փորը:

«Իսկ հիմա գնանք այդ Մուրցիանսկի իշխանուհու մոտ, — ասաց Վոկոռունք: — Միայն զգույշ, համազգեստներդ չթրջեք»:

«Ծնորհակալ եմ քեզանից, քաջակորով ասպետ, — ասաց աղջիկը, — որ դու ինձ ազատեցիր այդ Մեծ Օճի ձեռքից: Ես ընկերուիիներիս հետ Մուրցիանսկի գրոսայգում վոլեյբոլ էի խաղում, բռնուկի ու տապկնոցի, երբ այս հաստ ծերուկ Մեծ Օճը վրա հասավ ու առանց կանգառի ինձ բռնեց բերեց ուղիղ այստեղ»:

«Իսկ դուք ո՞նց էիք թռչում, օրիորդ», — հարցրեց Վոկոռունք:

«Ալժիրի և Մալթայի, Բելգրադի ու Վիեննայի, Չնոյմոյի, Չելվավի, Զարեգլիցեի և Ստրաշնիցեի վրայով ուղիղ այստեղ, երեսուներկու ժամ տասնյոթ րոպե հինգ վայրկայնում ֆրանկո-նետոն», — ասաց Մարցիանսկի իշխանուհին:

«Դուքս է զալիս, որ այդ վիշապը ուղևորով հեռավորության թռիչքի ռեկորդ է սահմանել, — զարմացավ կողեզա Վոկոռունք: — Օրիորդ, շնորհավորում եմ ձեզ: Իսկ հիմա հարկավոր է հեռազրել ձեր հայրիկին, որպեսզի նա մարդ ուղարկի ձեր ետևից»:

Դեռ նա խոսքը չէր վերջացրել, երբ սուրալով մոտեցավ մի ավտոմոբիլ: Այնտեղից դուքս թռավ Մուրցիանսկի թագավորը՝ թագը գլխին, ոսից-գլուխ սպիտակ կզաքիսի մորթիներից ու թափիշի մեջ: Ուրախությունից նա վեր-վեր թռավ մի ոտի վրա ու բացականչեց.

«Թանկագին մանկիկ, վերջապես ես քեզ գտա»:

«Մի րոպե, ձերդ ողորմածություն, — ընդհատեց նրան Վոկոռունք: — Դուք ձեր մեքենայով գերազանցել եք երթի արագությունը: Հասկանալի՞ է: Վճարեցեք յոթ կրոն տուգանք»:

Մուրցիանսկի թագավորն սկսեց խառնշտել գրանները, փնթվնթալով.

«Այ թե ավագակն եմ ես: Այս ես հետո վերցրել էի յոթ հարյուր դուրլոն, պիսատը ու դուկատ, հազար պեսետ, երեք հազար վեց հարյուր ֆրանկ, երեք հարյուր դոլար, ութ հարյուր քառան մարկ, հազար երկու հարյուր տասնվեց չեխական կրոն, իննատունինգ գելեր, իսկ հիմա գրապանումս ոչ մի գրոշ, ոչ մի քոռ կոպեկ չկա: Ինչպես երևում է, բոլորը ծախսել եմ ճամփին բենզինի և անթույլատրելի արագության երթի տուգանքների վրա: Ազնիվ ասպետներ, այդ յոթ կրոնը ես կուղարկեմ իմ վեզիրի միջոցով»:

Ապա Մուրցիանսկի թագավորը հազար-պրծավ, ձեռքը դրեց կրծքին ու դիմեց Վոկոռունին:

«Ինչպես քո համազգեստը, այնպես էլ վեհապանձ տեսքը ասում են ինձ, որ դու կամ փառապանձ ռազմիկ ես, կամ իշխան, կամ, վերջապես, պետական այր: Ես պարտավոր էի

առաջարկել քեզ իմ դստեր ձեռքը, քանի որ դու ազատեցիր նրան ու սպանեցիր Մուլհացենի զարհուրեկի Մեծ Օձին, բայց ես քո ձախ ձեռքին նկատում եմ նշանադրության մատանի, որից եզրակացնում եմ, որ դու ամուսնացած ես: Երեխաներ ունե՞ս»:

«Ունեմ, — պատասխանեց Վոկոռունը» — Երեք տարեկան մի տղա և նորածին մի աղջիկ»:

«Ծնորհավորում եմ, — ասաց Մուրցիանսկի թագավորը: — Իսկ իմը ահա միայն այս աղջնակն է: Կաց, մտածեցի. այդ դեպքում ես քեզ կտամ իմ Մուրցիանսկի թագավորության կեսը: Դա կանի մոտավորապես յոթանասուն հազար չորս հարյուր հիսունինը քառակուսի կիլոմետր տարածություն, յոթ հազար հարյուր հինգ կիլոմետր երկաթուղի, գումարած տասներկու հազար կիլոմետր խճուղի ու քսաներկու միլիոն յոթ հարյուր հիսուն հազար ինը հարյուր տասնմեկ բնակիչ՝ երկու սեռի: Դե, ինչպես, համաձայն ես»:

«Պան թագավոր, — պատասխանեց Վոկոռունը, — այստեղ մի խոշնդոտ կա: Ես և իմ ընկերները սպանեցինք վիշապին, կատարելով մեր ծառայության պարտականությունը, քանի որ նա չենթարկվեց իշխանություններին ու, դիմադրություն ցույց տալով, հրաժարվեց ինձ հետ ոստիկանատուն գալ: Իսկ ծառայության պարտականությունները կատարելիս մեզնից ոչ ոք ոչ մի դեպքում իրավունք չունի պարզե կամ նվեր ընդունելու: Այդ արգելված է»:

«Ա-ա՛, — ասաց Մուրցիանսկի թագավորը: — Բայց այդ դեպքում ես կարող էի, ի նշան թագավորական շնորհակալության, Մուրցիանսկի թագավորության այդ կեսը իր ողջ եղած-չեղածով նվիրաբերել Պրազայի ոստիկանությանը»:

«Այդ դեռ գուցե մի կերպ կարելի է, — ասաց Վոկոռունը, — բայց այստեղ էլ որոշ դժվարություններ կան: Ամբողջ Պրազան, մինչև քաղաքի սահմանագիծը, մեր հսկողության տակ է: Պատկերացնո՞ւմ եք, թե ինչքան հոգսեր ունենք, ինչքան վազվոտուք: Իսկ երբ մենք ստիպված լինենք հետևել նաև Մուրցիանսկի թագավորության կեսին, այնքան կվազվզենք, որ հայց կընկնենք: Պան թագավոր, մենք ձեզանից շատ շնորհակալ ենք, բայց Պրազան էլ մեզ հերիք է»:

«Դե, այդ դեպքում, — ասաց Մուրցիանսկի թագավորը, — ես ձեզ մի տուփ ծխախոտ կտամ, եղբայրներ, որ վերցրել եմ հետու: Սա իսկական Մուրցիանսկի ծխախոտ է, և հերիք կանի ուղիղ յոթ ծխամորճի, թե որ պինդ չեղմեք: Դե, դստրիկս, նստիր մեքենա ու գնացինք»:

— Իսկ երբ նա մեկնեց, մենք, այսինքն կողեզաներ Ռաբասը, Հոլասը, Մատասը, Կուլլասը, Ֆիրբասը, Վոկոռունը և ես, գնացինք պահակատուն ու ծխամորճներս լցրինք Մուրցիանսկի այդ ծխախոտով: Տղերք, ասեմ ձեզ, այդպիսի ծխախոտ կյանքումս ծխած չկամ: Նա շատ սարթ չեր բայց փոխարենը մեղրի, թեյի, վանիլի, դարչինի, մեխակի, խունկի ու բանանի հոտ ուներ, բայց ափսոս, մեր ծխամորճները շատ էին մրոտվել, այնպես որ մենք այդ հոտը այնպես էլ չառանք:

Իսկ վիշապին ուզեցինք թանգարան հանձնել, բայց երբ եկան նրա ետևից, նա ամբողջովին դոնդող էր կտրել, երևի նրանից, որ այդքան թրջվել էր ու ջուր կուլ տվել...

Ահա այն բոլորը, ինչ ես գիտեմ:

Երբ Կուրատն ավարտեց Ժիմկովի վիշապի հերիաթը, բոլոր պահնորդները որոշ ժամանակ լուս ծխում էին. երևում է, մտածում էին Մուրցիանսկի ծխախոտի մասին: Ապա խոսեց պահնորդ Հողերը:

— Քանի որ կողեզա Կուրատն այստեղ պատմեց Ժիմկովի վիշապի մասին, ես էլ Վոյտեշսկի փողոցի վիշապի պատմությունը կանեմ: Մի անգամ անցնում էի Վոյտեշսկի փողոցով ու մեկ էլ, պատկերացնո՞ւմ եք, փողոցի անկյունում, եկեղեցու մոտ, տեսնեմ մի ահազին ձու: Այնքան խոշոր, որ սաղավարտիս մեջ էլ չտեղափորվեց, ու ծանր-ծանր, ոնց որ մարմարից շինած:

«Այ քեզ բա՞ն, — ասացի ինքս ինձ, — սա կաշկա, ջայլամի ձու է, կամ դրա նման մի բան: Տանեմ վարչություն, գտնված իրերի բաժին՝ երևի, տերը կհայտարարի կորստի մասին»:

Այն ժամանակ այդ բաժնում աշխատում էր կողեզա Պոռուրը. մրսելուց նրա գոտկատեղը կոտրատվում էր, դրա համար էլ վառարանն այնպես էր զլել, որ սենյակում շոգ էր, ոնց որ շեռոցում կամ չորանոցում:

— Բարև, Պոռուր, — ասում եմ, — քեզ մոտ այստեղ այնպես շոգ է, ոնց որ դժոխքում: Չեկուցում եմ, որ Վոյտեշսկի փողոցում մի ձու գտա:

— Դիր մի տեղ, — ասում է Պոռուրը, — ու նստիր, պատմեմ, թե ինչեր քաշեցի այս գոտկատեղի երեսից:

Դե, խոսեցինք նրա հետ դեսից-դենից, սկսեց արդեն մթնել, մեկ էլ անկյունում ինչ-որ ճոթոց լսվեց ու թիվոց: Վառեցինք լույսը ու ի՞նչ տեսնենք՝ ձվի միջից մի վիշապ է դուրս գալիս: Իհարկե, տաքությունն էր ազդել: Հասակով ֆորստերյերից մեծ չեր լինի, բայց դա մեծ օձ էր, մենք իսկույն զիսի ընկանք, որովհետև յոթ գլուխ ուներ: Այդտեղ ոչ ոք չեր կարող սիսալվել:

— Այ քեզ բա՞ն, — ասաց Պոռուրը, — ի՞նչ անենք սրան: Զզանգե՞նք քերթարան, որ գան վերցնեն տանեն:

— Լսիր, Պոռուր, — ասում եմ, — վիշապը խիստ հազվագյուտ կենդանի է: Ես կարծում եմ, հարկավոր է թերթում հայտարարություն տալ: Տերը կգտնվի:

— Լավ, — ասաց Պոռուրը: — Իսկ առայժմ սրան ինչո՞վ պիտի կերակրենք: Փորձենք կաթի մեջ հաց բրդել: Կաթը երեխաների համար բոլորից օգտակար է:

Վերցրինք յոթ լիտր կաթ ու յոթ բուլկի, մանրեցինք մեջը: Տեսնեիր, թե մեր վիշապը ո՞նց նետվեց դրա վրա: Գրուխմերը հրիրում էին իրար, մոնչում իրար վրա ու այնպես լավեցին, որ ամբողջ գրասենյակը կեղտոտվեց: Հետո իրար ետևից շրթունքները լիզեցին ու պատկեցին քնելու: Պոռուրը վիշապին փակեց այն սենյակում, որտեղ գտնվում էին Պրազայում կորած ու գտնված բոլոր իրերը, և այսպիսի հայտարարություն տվեց թերթերին.

«Վոյտեշսկի փողոցում գտնվել է ձվից հենց նոր դուրս եկած մի վիշապի ձագ: Նշանները յոթ զիսանի, դեղին ու սև բծերով: Խնդրվում է տիրոջը դիմել ոստիկանատուն, գտնված իրերի բաժին»:

Երբ առավոտյան Պոռուրը գրասենյակ եկավ, զարմանքից քար կտրեց:

— Այ քեզ բա՞ն, աստված իմ, շանթ ու կայծակ, գետինն անցնես, գլուխդ թաղեմ, անիծված լինես, թե որ ավելին ասելու չինեմ:

Այս այդ նույն օձը գիշերվա ընթացքում խժոել էր այն բոլոր իրերը, որ կորել և գտնվել էին Պրագայում. մատանիներ ու ժամացույցներ, դրամապանակներ, թղթապանակներ ու ծոցատետրեր, գնդակներ, մատիտներ, գրչատուփեր, գրիչներ, դասագրքեր ու խաղագնդիկներ, կոճակներ, վրձիններ ու ձեռնոցներ, դրանց ավելացրած և բոլոր պետական թղթապանակները, ակտերը, արձանագրություններն ու կարած թղթերը, մի խոսքով, ինչ որ կար Պոուրի գրասենյակում, այդ թվում նաև նրա ծխամորնը, ածուխի թին ու քանոնը, որով Պոուրը թուղթ էր տողում: Այնքան շատ բան էր կերել այդ արարածը, որ կրկնակի բոյ էր քաշել, իսկ որոշ գլուխներ տանջվում էին շատակերությունից:

— Այսպես չի լինի, — ասաց Պոուրը, — ես այսպիսի անասունին չեմ կարող այստեղ պահել:

Եվ նա զանգեց Կենդանիների հովանավորության ընկերություն, որպեսզի վերոհիշյալ ընկերությունը մեծահոգաբար տեղ տար իր մոտ վիշապի ձագին, ինչպես որ անտեր շներին ու կատուներին էր պատսպարում:

— Խսնդեմ, — պատասխանեց Ընկերությունն ու վիշապի ձագին վերցրեց իր ապաստարանը: — Միայն հարկափոք է իմանալ, — շարունակեց նա, — թե այդ վիշապներն իսկապես ինչո՞վ են սնվում: Բնագիտության դասագրքում այդ մասին ոչ մի խոսք չկա:

Որոշեցին փորձով ստուգել և սկսեցին վիշապիկին կերակրել կաթով, նրբերշիկով, ձվերով, գազարով, շիլայով ու շոկոլադով, սագի արյունով ու թթվուրներով, դարմանով ու սխեռով, վոհիկով, հատիկով ու հատուկ պատվերի երշիկով, բրնձով ու ցորենով, շաքարով ու կարտոֆիլով, ու նաև կլոր քաղցրահացերով: Վիշապը մաքրազարդեց ամեն ինչ. բացի դրանից, խժեց բոլոր գրքերը, տեսարերը, նկարները, դրան սողնակներն ու ընդհանարապես այն ամենը, ինչ ունեին այդտեղ: Նա հասակ էր առնում այնպես, որ շուտով արդեն սենքերնարից էլ ավելի մեծ էր:

Այդ ժամանակ հեռավոր Բուխարեստից Ընկերության անունով մի հեռագիր եկավ, ուր կախարդական տառերով գրված էր.

Վիշապի ձագը կախարդված մարդ է:

Մանրամասնությունները անձամբ: Կզամ մոտակա երեք հարյուր տարում: Կախարդ Բուկո:

Այստեղ կենդանիների հովանավորության ընկերությունը քորեց ծոծրակն ու ասաց.

— Եթե այդ վիշապը կախարդված մարդ է, ապա դա մեր գծով չի և մենք չենք կարող նրան մեզ մոտ պահել: Պեսք է նրան ուղարկել ապաստարան կամ մանկատուն:

Բայց ապաստարաններն ու մանկատները պատասխանեցին.

— Ոչ, եթե մարդը վերածվել է կենդանու, ապա նա արդեն մարդ չի, այլ կենդանի, որով գրաղվում ենք ոչ թե մենք, այլ Կենդանիների հովանավորության ընկերությունը:

Եվ նրանք ոչ մի կերպ չին կարողանում համաձայնության հանգել: Արդյունքը եղավ այն, որ ոչ Ընկերությունը, ոչ էլ մանկատները չուզեցին վիշապին իրենց մոտ պահել, իսկ խեղճ վիշապի տրամադրությունն այնպես ընկավ, որ նույնիսկ դադարեց ուտել. հատկապես տիսրում էին նրա երրորդ, հինգերրորդ և յոթերրորդ գլուխները:

Իսկ այդ ընկերությունում մի փոքրիկ, նիհար մարդ կար, համեստ ու աննկատ, ինչպես մկնիկ, անունը Նով էր՝ Նովաչեկ, Ներազ կամ Նոհելյ... Դե ոչ, անունը Տրուտինա էր: Եվ երբ որ Տրուտինան տեսավ, թե վիշապի գլուխմերը ոնց են իրար ետևից վշտից չորանում, ասաց.

— Հարգելի Ընկերություն: Մարդ է նա, թե զազան, ես պատրաստ եմ այդ վիշապին վերցնելու ինձ մոտ և ինչպես հարկն է հոգալու:

Վյստեղ բոլորն ասացին.

— Հիանալի՞ է:

Եվ Տրուտինան վիշապին տարավ իր տուն:

Պիտի խոստվանել, որ նա հոգ էր տանում վիշապին բարեխսդորեն, ինչպես և խոստացել էր. կերակրում էր նրան, սանրում ու փայփայում. Տրուտինան կենդանիներին շատ էր սիրում: Երեկոները, աշխատանքից վերադառնալով, նա վիշապին հանում էր զրոսանքի, որպեսզի կենդանու ոտքերը մի փոքր բացվեին, և վիշապը շնիկի նման վազում էր նրա ետևից ու պոչը խաղացնում: Անունը դրին Ամինա:

Մի անգամ երեկոյան քերթիչը նկատեց նրանց ու ասաց.

— Պան Տրուտինա, այս ի՞նչ բան է: Եթե սա վայրի զազան է, գիշատիչ կամ դրա նման մի բան, ապա չի կարելի փողոցներում ման տալ. իսկ եթե շուն է, ապա դուք պարտավոր եք նրա համար ժետոն գնել ու վզնոց:

— Սա հազվագյուտ տեսակի շուն է, — պատասխանեց Տրուտինան, — այսպես կոչվող վիշապապինչեր, կամ յոթ զիսանի օճաշուն: Այնպես չէ՝ Ամինա... Անհոգ եղեք, պան քերթիչ, ես սրան վզնոց կգնեմ ու համար:

Եվ Տրուտինան Ամինային շան ժետոն գնեց, չնայած ինեղն ստիպված էր դրա համար վերջին փողերը տալ:

Բայց շուտով քերթիչը նորից հանդիպեց նրան և ասաց.

— Պարոն Տրուտինա, սա բանի նման չի: Քանի որ ձեր շունը յոթ զիսիւս ունի, ապա յոթ է ժետոն պետք է ու յոթ վզնոց, որովհետև, ըստ կանոնի, յուրաքանչյուր շան վզից մի համար պիտի կախված լինի:

— Պան քերթիչ, — առարկեց Տրուտինան, — ախր համարը կածված է Ամինայի հենց մեջտեղի վզից:

— Այդ միևնույնն է, — ասաց քերթիչը, — չէ որ մնացած վեց զիսիւսները վազում են առանց վզնոցի ու համարի, ինչպես թափառական շները: Ես այդ չեմ հանդուժի: Ստիպված եմ վերցնել ձեր շանը:

— Երեք օր էլ համբերեք, — խնդրեց Տրուտինան, — ես Ամինային համարներ կգնեմ:

Եվ տիտուր-տրտում տուն գնաց, որովհետև ոչ մի գրոշ չուներ:

Տանը թիշ մնաց դատնությունից լաց լիներ. նստել ու պատկերացնում էր, թե ոնց քերթիչը կվերցնի Ամինային, կծախի կրկեսին կամ նույնիսկ կսպանի: Լսելով, թե ինչպես է նա հառաջում, վիշապը մոտեցավ, յոթ զիսիւսն էլ դրեց նրա ծնկներին ու նայեց աչքերի մեջ իր սրանչելի տիտուր աչքերով. ամեն մի զազան այդպիսի սրանչելի, համարյա մարդկային աչքեր է ունենում, երբ նայում է մարդուն վատահությամբ ու սիրով:

— Ամինա, — ես քեզ ոչ ոքի չեմ տա, — ասաց Տրուտինան ու շոյեց վիշապի բոլոր յոթ գլուխները: Հետո վերցրեց ժամացույցը՝ հոր հիշատակը, վերցրեց կիրակնորյա կոսայումն ու լավագույն կոշիկները, բոլորը ծախեց-ծախծիւց ու դեռ էի փոռ պարտք արավ և այդ բոլոր փողերով շան վեց համար գնեց ու վեց վզնոց, կախեց իր վիշապի վզից: Եթո նա Ամինային նորից տարավ զրոսանքի, յոթ ժետոնները զնզում էին, ասես բոժոժավոր սահնակ էր անցնում:

Բայց հենց նույն երեկոյան Տրուտինայի մոտ մոտ եկավ այն տան տերը, որտեղ նա ապրում էր ու ասաց.

— Պան Տրուտինա, ձեր շունն ինձ մի տեսակ դուր չի գալիս: Ճիշտ է, ես շներից գլուխ չեմ հանում, բայց մարդիկ ասում են, որ դա վիշապ է, իսկ ես իմ տանը վիշապներ չեմ հանդուրժի:

— Պան տանտեր, — ասաց Տրուտինան, — ախր Ամինան ոչ ոքի չի վնասում:

— Այդ ինձ չի վերաբերում, — ասաց տանտերը: — Օրինավոր տներում վիշապ չեն պահում, և վերջ: Եթե դուք այդ շանը դուրս չնետեք, ապա նեղություն քաշեք ամսի սկզբից ազատել բնակարանը: Ես ձեզ նախազգուշացրի, որով պատիվ ունեմ ողջունելու:

Եվ նա դուռը շրիկացրեց իր ետևից:

— Ամինա, տեսնո՞ւմ ես, — լաց եղավ Տրուտինան, — դեռ տնից է են դուրս անում: Բայց, միևնույն է, ես քեզ չեմ տա:

Վիշապը կամացուկ մոտեցավ նրան, և նրա աչքերն այնպես հիանալի էին շողում, որ Տրուտինան բոլորովին տակնուվրա եղավ:

— Դե, դե, բարեկամ, — ասաց նա, — ին գիտես, որ ես քեզ սիրում եմ:

Հաջորդ օրը, իսկատ մտահոգված, նա գնաց աշխատանքի (նա իբրև զրագիր ծառայում էր ինչ-որ բանկում): Եվ հանկարծ պետք նրան իր մոտ կանչեց:

— Պան Տրուտինա, — ասաց պետք, — ձեր անձնական գործերն ինձ չեն հետաքրքրում, բայց ինձ տարօրինակ լուրեր են հասել, իբր թե դուք վիշապ եք պահում: Ո՛ւմ մտքով կանցներ... Ձեր պետերից ոչ ոք վիշապ չի պահում: Այդ բանը կարող էր իրեն թույլ տալ որևէ թագավոր, կամ սուլթան, բայց ոչ երբեք հասարակ մի ծառայող: Պան Տրուտինա, դուք ապրում եք ոչ ըստ ձեր միջոցների: Կամ դուք այդ վիշապից կազատվեք, կամ ամսի մեկից ես ձեզնից կազատվեմ:

— Պան պետ, — կամացուկ, բայց հաստատակամ ասաց Տրուտինան, — Ամինային ես ոչ ոքի չեմ տա:

Եվ տուն գնաց այնպես տիսուր-տրտում, որ ոչ տեսնված է, ոչ լսված:

Նստեց աթոռին, վշտից ոչ մեռած, ոչ կենդանի, և արցունքները հոսեցին աչքերից: Եվ հանկարծ զզաց, որ վիշապը իր գլուխները դրեց նրա ծնկներին: Արցունքների միջից նա ոչինչ չէր տեսնում, միայն շոյում էր վիշապի գլուխներն ու շշնջում:

— Մի վախենա, Ամինա, ես քեզ չեմ լրի:

Եվ հանկարծ նրան թվաց, թե Ամինայի գլուխը փափկեց, ու զանգրացավ: Սրբեց արցունքները, նայեց ու ինչ տեսնի. Վիշապի փոխարեն արջևը ծունկի է իշել մի չքնաղ աղջիկ ու քնքշորեն նայում է նրա աչքերին:

— Աստված իմ, — բացականչեց Տրուտինան: — Իսկ ո՞ւր է Ամինան:

— Ես արքայադուստր Ամինան եմ, — պատասխանեց գեղեցկուհին: — Մինչև այս վայրկյանը վիշապ էի — ինձ փոխարկել էին վիշապի, որովհետև գոռող էի ու չար: Բայց սրանից հետո գառնուկի պես հնազանդ կլինեմ:

— Թող այդպես լինի, — հնչեց ինչ-որ մեկի ձայնը: Դոների մեջ կանգնած էր կախարդ Բուլոն:

— Պան Տրուտինա, դուք ազատեցիք նրան, — ասաց նա: Սերը մշտապես մարդկանց ու կենդանիներին ազատում է չար կախարդանքներից:

Այ թե ինչ հիանալի ստացվեց, ճիշտ չէ՝ տղաներ: Իսկ այդ աղջկա հայրը խնդրում է ձեզ անհապաղ ժամանել իր թագավորությունն ու զբաղեցնել զահը: Այնպես որ շուտ, թե չէ մեկ էլ տեսար գնացքից ուշացանք:

— Ահա և ավարտվեց Վոյտեշսկի փողոցի Վիշապի պատմությունը, — վերջացրեց Հողերան: — Թե չեք հավատում Պոուրին հարցուք: